

Chůva jako podpora práce učitele v mateřské škole

Kateřina Pešková

Bakalářská práce
2020

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Kateřina Pešková**
Osobní číslo: **H17755**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**
Forma studia: **Kombinovaná**
Téma práce: **Chůva jako podpora práce učitele v mateřské škole**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury zaměřené na možnosti podpory práce učitele v mateřské škole.
Vymezení teoretických východisek o spolupráci chůvy a učitele mateřské školy při vzdělávání dětí mladších tří let.
Příprava metodiky empirické části, stanovení výzkumného cíle a výzkumných otázek.
Realizace kvalitativně orientovaného výzkumu prostřednictvím interview s chůvami a učiteli mateřských škol.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi mateřských škol.

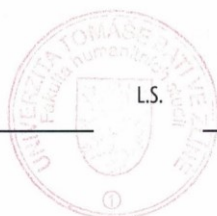
Rozsah bakalářské práce:
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

Berk, L., E., & Meyers, A., B. (2016). *Infants, children and adolescents*. Boston: Pearson.
Kropáčková, J., & Splavcová, H. (2017). *Dvouleté děti v předškolním vzdělávání*. Praha: Dr. Josef Raabe.
Matějček, Z. (2013). *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Praha: Portál.
Pitáková, H. (2014). *Praktická příručka pro chůvy*. Praha: Grada.
Splavcová, H., & Kropáčková, J. (2016). *Vzdělávání dětí od dvou let v MŠ*. Praha: Portál.
Svobodová, E. et al. (2010). *Vzdělávání v mateřské škole*. Praha: Portál.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. et Mgr. Gabriela Vojtěšková**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: 4. října 2019
Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2020

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, PhD.
ředitelka ústavu

Ve Zlíně dne 27. listopadu 2019

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 17. 4. 2020

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídá k vyšší výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá postavením chůvy v současné mateřské škole, vymezuje pojmy z oblasti povolání chůvy, učitele mateřské školy a pojmy týkající se specifík dvouletých dětí. Cílem práce je popsat, jak vnímá učitel mateřské školy podporu chůvy při výchově a vzdělávání dvouletých dětí a zjistit, jakým způsobem chůva s učitelem spolupracuje. Autorka pomocí kvalitativního výzkumu probádává, do jaké míry je chůva podporou učiteli při jeho práci s dvouletými dětmi a jak vnímá svou pozici v rámci mateřské školy. Výzkumným nástrojem bylo zvoleno polostrukturované interview, kde tvoří výzkumný soubor učitelky a chůvy mateřských škol.

Klíčová slova: chůva, učitel v mateřské škole, specifika dvouletých dětí, vzdělávání dvouletých dětí

ABSTRACT

The bachelor's thesis deals with the position of a nanny in the current kindergarten, defines the concepts of the nanny profession, kindergarten teachers and concepts related to the specifics of two-year-old children. The aim of the thesis is to describe how the kindergarten teacher perceives the support of the nanny in the upbringing and education of two-year-old children and to find out how the nanny cooperates with the teacher. The author uses qualitative research to examine the extent to which the nanny supports the teacher in his work with two-year-old children and how she perceives her position within the kindergarten. A semi-structured interview was chosen as a research tool, where it forms a research group of kindergarten teachers and nannies.

Keywords: nurse, kindergarten teacher, specifics of two - year - olds, education of two - year - olds

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucí mé práce Mgr. Gabriele Vojtěškové za cenné rady, ochotu i trpělivost. Velké poděkování patří mé rodině, která mě po celou dobu studia podporovala. V neposlední řadě bych také ráda poděkovala paní ředitelce Mgr. Magdě Zycháčkové a celému kolektivu mateřské školy za vstřícnost a podporu během celého studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	9
1 PERSONÁLNÍ OBSAZENÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE	10
1.1 CHŮVA V MATEŘSKÉ ŠKOLE	10
1.2 UČITEL V MATEŘSKÉ ŠKOLE	12
2 SPECIFIKA DÍTĚTE OD DVOU DO TŘÍ LET	15
2.1 BIOLOGICKÝ VÝVOJ DÍTĚTE OD DVOU DO TŘÍ LET	15
2.2 KOGNITIVNÍ VÝVOJ DÍTĚTE OD DVOU DO TŘÍ LET	16
2.3 PSYCHOSOCIÁLNÍ VÝVOJ DÍTĚTE OD DVOU DO TŘÍ LET	16
3 DVOULETÉ DÍTĚ V MATEŘSKÉ ŠKOLE	17
3.1 VZDĚLÁVÁNÍ A VÝCHOVA DĚTÍ OD DVOU LET V MATEŘSKÉ ŠKOLE	18
3.2 ORGANIZACE VÝCHOVY A VZDĚLÁVÁNÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE	21
3.3 PODMÍNKY PŘIJÍMÁNÍ DĚTÍ OD DVOU DO TŘÍ LET DO MATEŘSKÝCH ŠKOL.....	23
II PRAKTICKÁ ČÁST	27
4 METODOLOGIE VÝZKUMU	28
4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	28
4.2 VÝZKUMNÝ CÍL	28
4.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	29
4.4 METODA SBĚRU DAT	29
4.5 VÝZKUMNÝ SOUBOR	29
5 ANALÝZA A INTERPRETACE ZÍSKANÝCH DAT	32
5.1 KDO SE STARÁ O NEJMENŠÍ.....	32
5.1.1 Jsme na stejné lodi	32
5.1.2 Mluvíme spolu	33
5.2 PRACUJEME SPOLU	34
5.2.1 Přístav jistoty.....	34
5.2.2 Vše má své hranice.....	35
5.2.3 Chci to znát	35
5.3 Co VŠECHNO UMÍM	36
5.3.1 Kde chci být	37
5.3.2 Jak na to.....	37
5.4 ZÁVĚR VÝZKUMU	38
5.4.1 Limity výzkumu	39
5.4.2 Doporučení pro praxi	39
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	42
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	44
SEZNAM OBRÁZKŮ	45
SEZNAM TABULEK	46
SEZNAM PŘÍLOH	47

ÚVOD

V posledních letech probíhá v českém školství mnoho změn, které se týkají nejen mateřských škol. Častým tématem je povinná školní docházka předškolních dětí, ale i přijímání dětí dvouletých, jejich výchova a vzdělávání. Problém, který souvisí s přijímáním dvouletých dětí, je zřízení pozice dalšího nepedagogického pracovníka v mateřské škole, chůvy. Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy nabízí možnost zapojit do vzdělávacího procesu právě chůvy, které mohou být vhodnou podporou učitelů při jeho práci s dětmi od dvou let.

Teoretická část bakalářské práce vymezuje povolání chůvy a učitele v mateřské škole. Zabývá se, jakým způsobem může být chůva dětem a učitelům nápomocna a co je obsahem její práce. Vymezuje také teoretická východiska spolupráce učitele a chůvy při vzdělávání dětí dvouletých. Dále popisuje specifika těchto dětí, jejich potřeby, vývoj, podmínky přijetí a vzdělávání.

Praktická část bakalářské práce popisuje výzkumný soubor, výzkumné metody a zpracování dat. Dále přibližuje výzkumný nástroj, kterým je interview s chůvami i učitelkami mateřských škol, které s dvouletými dětmi pracují nebo v minulosti pracovaly. Vymezeny jsou i závěry práce týkající se analýzy dat, jejich popis a doporučení pro praxi v mateřských školách.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PERSONÁLNÍ OBSAZENÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE

První kapitola bakalářské práce popisuje povolání chůvy a učitele, které patří ke vzdělávání dětí dvouletých v mateřských školách. Na kvalitě výchovy a vzdělávání se podílejí i další zaměstnanci mateřské školy. Ředitel odpovídá za odbornou pedagogickou úroveň vzdělání. O děti se dále starají i nepedagogičtí pracovníci. Školnice, uklízečka, která zajistí hygienické podmínky, kuchařky stravování a účetní. Mateřská škola může dle podmínek a potřeb zaměstnávat také asistenta pedagoga či speciálního pedagoga.

1.1 Chůva v mateřské škole

S pojmem chůva se můžeme setkat už v historii. Například už koncem 18. století pečovaly o děti v rodinách místo rodičů chůvy. O chůvách se zmiňují také někteří autoři. „*Po celá statisíciletí byla péče o malé děti předávána někomu jinému hned poté, co získali rodiče dostatečné prostředky na tento výdaj. Prvotní formou celodenní péče o dítě mimo širší rodinu byla pravděpodobně kojná*“ (Kropp in Pitáková, 2014, s. 13).

V dnešní době může být vzdělávání dvouletých dětí v mateřských školách doplněno o dalšího nepedagogického pracovníka s odbornou způsobilostí, jenž ale nemá zodpovědnost za děti. Tím může být chůva. Chůvu v mateřských školách můžeme zajistit díky šablonám, které vytvořilo Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy pro tyto účely. Pokud v mateřské škole chůva pracuje, neposkytuje dětem vzdělávání, ale o děti spíše pečuje. Vzdělávání dětí ve třídách zajišťuje vždy pedagog. Kropáčková & Splavcová (2016) zmiňují výchovu i péči jako základní principy vzdělávání dvouletých dětí. Chůva je v mateřské škole plně zodpovědná ředitelce či řediteli školy a vedoucí učitelce.

Chůva, která pracuje v mateřské škole, by měla mít stejně jako učitelka znalosti z oblasti vývojové psychologie a pedagogiky. Měla by být schopná využívat tyto poznatky při práci s dětmi. K povolání chůvy a učitelky mateřské školy je důležitá také komplexní způsobilost k úspěšnému vykonávání profese, která zahrnuje znalosti, dovednosti, postoje, hodnoty a osobnostní charakteristiky (Grúzová & Syslová, 2015). Kořátková (2008) řadí mezi nejdůležitější osobnostní charakteristiky učitelky mateřské školy ochotu komunikovat s dětmi, lásku a citovou angažovanost. Za klíčový se považuje pozitivní vztah k dětem i k povolání, a to v nejširším slova smyslu. Stejně jako učitelka v mateřské škole by měla tato specifika splňovat i chůva a také všichni ostatní, kdo s dětmi pracují.

Pracovní náplň chůvy v mateřské škole určuje ředitelka školy. Činnost ve třídě i mimo ni zadává učitel dle aktuálních potřeb dětí.

Chůva nemusí pracovat jen s dětmi dvouletými, ale i s dětmi staršími, a to dle potřeby učitele (Kropáčková & Splavcová, 2017, s. 46). Plní určitou míru pracovních povinností a koná práce související s výchovně vzdělávacím procesem u dětí dvouletých za přítomnosti učitele ve třídě. Dle dohody se také účastní porad svolaných ředitelkou a vedoucí učitelkou. V mateřské škole je chůva přítomna v době stanovené jejím rozvrhem a v době mimotřídní práce s dětmi, ale také v jiných případech, které stanoví ředitelka nebo vedoucí učitelka. Sleduje přehled úkolů daných vedením školy a informace na nástěnkách na chodbě školy. Chůva pracuje s dětmi dvouletými po svoji pracovní dobu v mateřské škole a stejně tak provádí dozor u těchto dětí při akcích organizovaných školou. Podle dohody s učitelkami se zúčastňuje konzultačních dnů s rodiči a aktivně se zapojuje do řešení případných problémů s dítětem. Podílí se spolu s učitelkou na organizaci mimoškolních akcí mateřské školy. Dostatek individuální péče věnuje chůva všem dětem dvouletým. Spolupracuje s učitelkou ve třídě, napomáhá konzultací s ní k lepšímu vývoji dítěte či ke zlepšení jeho zdravotního stavu. Spolu s učitelkami ve třídě plánuje organizaci dne.

Chůvy mohou získat profesní oprávnění také pro tzv. „volnou živnost“ a mohou tuto práci vykonávat zpravidla v domácnostech. Dále může získat také oprávnění k práci s tzv. „vázanou živností“ na základě živnostenského oprávnění v dětské skupině. Jde o služby sociální, nikoli vzdělávací. Kontrolním orgánem není Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy, ale Ministerstvo práce a sociálních věcí. Všechny tyto sociální služby jsou určeny pro děti raného věku (Splavcová & Kropáčková, 2016, s. 21,22).

Vzdělání

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) uvádí, že podmínkou výkonu činnosti chůvy jsou kvalifikační požadavky v souladu s profesní kvalifikací „Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky“, nebo „Chůva pro dětské koutky“ dle Národní soustavy kvalifikací, nebo ukončené středoškolské vzdělání v oblasti pedagogiky, zdravotnictví, sociální péče. Kvalifikační zkouška probíhá pod vedením autorizované osoby dle platného hodnoticího standardu MŠMT a je uznávána pro chůvu pracující v mateřských školách jako nepedagogický pracovník. Uchazeč o kurz i o práci chůvy v mateřské škole musí prokázat zdravotní způsobilost pro výkon daného povolání, musí doložit také ukončené základní vzdělání, plnoletost, neměl by mít žádné logopedické vady. Absolvent kurzu

se může uplatnit jako chůva ve firemních mateřských školách, lesních školkách, v dětských skupinách a klasických mateřských školách.

1.2 Učitel v mateřské škole

Učitelem se člověk nerodí, učitelem se člověk stává. Podobně jako u jiných pomáhajících profesí jistě nalezneme mezi učiteli jedince, u nichž se veřejnost shodne, že jsou to „rození profesionálové“, jsou to mistři svého oboru (Mareš, 2013, s. 435).

V současné době má učitel mateřské školy povinnosti stanovené Rámcovým vzdělávacím programem (2018) pro předškolní vzdělávání. Dokument vymezuje také požadavky a povinnosti vztahující se k povolání učitele mateřské školy, zároveň určuje východiska profesních kompetencí a standardů (Šmelová & Nelešovská, 2009, s. 15).

Učitelky a učitelé v mateřských školách jsou vnímáni jako tradiční učitelé. Stejně jako na základních a jiných školách má být učitelka mateřské školy vnímána jako vzor. V profesi učitele je důležitá jeho autorita. V mateřské škole je však v tomto smyslu přijatelná spíše autorita neformální, založená hlavně na důvěře a osobnostních kvalitách. Důležitými rysy osobnosti učitele a charakterovými vlastnostmi jsou nepochybně otevřenost, citlivost, empatie, trpělivost, umění sebeovládání, vyrovnanost a v neposlední řadě také zodpovědnost (Opravilová, 2016 s. 186). Pro povolání pedagoga je však důležitá psychická a fyzická vybavenost, která prokazatelně ovlivňuje edukační proces. Patří sem důvěra, pedagogický optimismus, zaujetí a aktivní přístup k práci, trpělivost a umění jednat s dítětem, tedy pedagogický takt (Opravilová, 2016, s. 186). Průcha (2005) zmiňuje rysy osobnosti, jako jsou motivace k povolání, talent pro povolání, „učitelská schopnost“ a kognitivní vybavenost.

Dle zaměření můžeme rozdělit učitele na dva typy, a to na učitele, u kterých převládá zájem o dítě a jeho problémy – paidotrop, a učitele, zaměřující se především na to, čemu nebo co učí – logotrop (Opravilová, 2016, s. 187). Rozdělit můžeme také kategorie profesních činností učitelky mateřské školy. To jsou činnosti přípravné a realizační. K přípravným činnostem patří sebevzdělávání, administrace, plánování a projektování, participace na správě a samosprávě školy. Realizační činností je přímá pedagogická činnost dle připraveného edukačního projektu, profesionální péče o dítě, dohlížení, zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví dětí a vzájemná spolupráce a poradenská, metodická, konzultační a organizační činnost. Této problematice činnosti učitelky mateřských škol

se výzkumně v ČR věnovala Burkovičová (2012). *Na základě analýzy jednotlivých činností vytvořila kategorizaci a prokázala, že práce učitelky mateřské školy má svá specifika. K hlavním činnostem patří plánování, organizace a evaluace vzdělávacího procesu, avšak profesní povinnosti předškolních pedagogů většinou přesahují hranice školy, neboť učitel „dohlíží“ na děti při školních akcích, podílí se na tvorbě prostředí, komunikuje s rodiči, spolupracuje s odborníky atd.* (Oprailová, 2016, s. 187,188). Ve svém výzkumu zmiňuje Burkovičová i to, že role učitele je dána v úzké vazbě na rodinnou výchovu. Píše také, že specifika učitele v předškolním vzdělávání jsou odlišná od profesních specifík učitelů na základních, středních a vysokých školách (Burkovičová & Kropáčková, 2014).

Stejně jako v jiných profesích, kdy jsou lidé v kontaktu s jinými lidmi, je v mateřské škole důležitá osobnost učitele a předpoklady k této práci, a to ještě více, když každodenně pracují s dětmi. Pro vzdělávání dětí předškolního věku musejí učitelé a pedagogové splňovat ty nejvyšší lidské předpoklady. Helus in Splavcová & Kropáčková (2016) *„popisuje učitelské povolání jako profesi, která je zavazující a povznášející. Osobnostně postojové kvality učitele popisuje jako soubor pedagogických ctností: pedagogická láska, pedagogická moudrost, pedagogická odvaha a pedagogická důvěryhodnost.“*

Někdy se setkáváme s názorem, že učitelka v mateřské škole musí být především hodná, usměvavá a milá. Je však důležité, aby disponovala i pevným charakterem, byla pozitivním vzorem pro děti. Měla by také mít zájem o svoji profesi, určitou schopnost reflexe a sebereflexe (Splavcová & Kropáčková, 2016). Oprailová (2016) zmiňuje učitelku v mateřské škole jako tu, která zastupuje matku, blízkou, citově zainteresovanou osobu a je zároveň představitelem vzdělanosti a mravních norem společnosti.

Burkovičová & Kropáčková (2014) uvádí profesi učitelky jako zajímavý historický vývoj tohoto povolání od pěstounky k předškolnímu pedagogovi, na něhož jsou v současné době kladeny vyšší nároky.

Vzdělání

Ve všech vyspělých zemích je předškolní vzdělávání vnímáno jako společensky významná oblast. Tomu musí odpovídat vzdělání těch, kteří výchovně vzdělávací proces realizují. Průcha et al. (2016) zmiňují, že v některých zemích je potřebné vysokoškolské studium, obvykle bakalářské. V České republice se nároky na profesionalizaci a vzdělání zvyšují. Přestože to není právně stanoveno, je žádoucí, aby si učitelé mateřských škol zvyšovali svou kvalifikaci na pedagogických fakultách (Splavcová & Kropáčková, 2016, s. 16).

Pregraduální příprava učitelů a úroveň jejich vzdělávání se v České republice dostává do centra odborné a výzkumné pozornosti. O tom píše také Syslová & Najvarová (2012) v časopise *Pedagogická orientace*. O dalším vzdělávání učitelů mateřských škol se zmiňuje i MŠMT v informačním materiálu ke vzdělávání dětí od 2 do 3 let. Je vhodné se v dané problematice vzdělávat v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Jedná se o akreditované vzdělávací programy. Učitel by měl zvládat aktuální trendy ve výchově a vzdělávání. Mnohé výzkumy poukazují, že kvalifikace má pozitivní vliv na vzdělávání (Wiegerová et al., 2015, s. 20). Rámcový program pro předškolní vzdělávání (2018) také uvádí, že pedagogové pracující v mateřské škole mají mít předepsanou odbornou kvalifikaci. Pedagogové se sebevzdělávají, ředitelka podporuje profesionalizaci pracovního týmu a vytváří k tomu podmínky. Dokument dále vymezuje požadavky a povinnosti vztahující se k výkonu profese učitele mateřské školy. Uvádí také východiska pro stanovení profesních kompetencí a standardů (Šmelová & Nelešovská, 2009).

V současné době mají učitelé mateřských škol ve většině evropských zemí vysokoškolské vzdělání (většinou na úrovni tříletého bakalářského studia). Tak je tomu například ve Finsku, Norsku, Francii a jiných zemích (Syslová, Borkovcová & Průcha, 2014).

2 SPECIFIKA DÍTĚTE OD DVOU DO TŘÍ LET

Pro učitele i chůvu je velmi důležité dobře znát specifika vývoje dítěte od dvou let. Druhá kapitola se věnuje tomuto období raného věku, které bývá chápáno jako etapa do počátku řádného školního vzdělávání.

Období raného dětství není přesně definováno. Můžeme ho však chápat jako věk dítěte od narození do počátku školního vzdělávání. Psychologové jej také označují jako věk od 1 do 3 let (Průcha et al., 2016). Průcha také popisuje vývoj jako proces, ve kterém se mění osobnost dítěte. Důležité jsou faktory **biologické** (zrání), **psychologické** (ontogeneze psychiky), **pedagogické** (výchova a vzdělávání) a **sociální** (socializace osobnosti). Popisem vývoje se dále zabývá mnoho psychologů. Většina z nich rozděluje vývoj do čtyř období, a to na **prenatální, novorozenecké, kojenecké a batolecí**. Poznatky a znalosti vývojové psychologie dvouletého dítěte jsou velmi důležité pro učitele v mateřské škole stejně jako pro chůvu, která s dětmi pracuje. Vývoj dítěte je ovlivňován i dědičnými faktory, a to působením vnitřních faktorů (učení, motivace), ale také vnějším působením, například rodinou, jak už zmiňuje Grůzová & Syslová (2015).

Období mezi druhým a třetím rokem je důležité a také významné, během něj dochází k rozvoji řeči, osamostatňování, rozvoji motorických dovedností. Dítě projevuje touhu po poznávání a objevování (Kropáčková & Splavcová, 2017).

Dle Vágnerové (2005) vývoj dítěte zahrnuje následující oblasti: **biologický vývoj** (tělesný), **kognitivní vývoj** (psychické procesy, poznávání), **psychosociální vývoj** (způsob prožívání mezilidských vztahů, socializace).

2.1 Biologický vývoj dítěte od dvou do tří let

Dvouleté dítě z hlediska motoriky dobře ovládá chůzi, pohybuje se vzpřímeněji, došlapuje nejprve na patu, potom na špičku. Dítě se dokáže vyhýbat překážkám, na okamžik se snaží stát na jedné noze. Běhá, pohybuje se do schodů nahoru i dolů samostatně nebo s dopomocí, přidržuje se zábradlí, přisouvá nohy (Langmeier in Grůzová & Syslová 2015). „*Dvouleté dítě je fascinováno pohybem a je u něj značná potřeba aktivity*“ (Vágnerová in Grůzová & Syslová, 2015, s. 32).

Jemná motorika dvouletého dítěte má rychlý rozvoj. Dítě staví dvě kostky na sebe, pokrok můžeme pozorovat také v prvních pokusech o čmárání. Převládají pokusy o kruhové pohyby či vertikální směry čáry. Pomocí dlaňového úchopu bere dvouleté dítě do ruky tužku, v jedné

ruce udrží hrnek, ale pití často vylévá. Se stolováním i s osobní hygienou potřebuje dítě dopomoc dospělého, kterou zajistí učitelka, chůva, popřípadě jiný zaměstnanec mateřské školy (Langmeier & Krejčířová in Grůzová & Syslová 2015).

Průměrná výška dítěte dosahuje okolo 86,5 – 96,5 cm. Váha je v rozmezí od 11,8 – 14,5 kg. Své tělo drží zpříma, břicho má stále vystouplé, protože břišní svaly nejsou stále plně vyvinuty (Allen & Marotz in Grůzová & Syslová, 2015).

2.2 Kognitivní vývoj dítěte od dvou do tří let

Dvouleté dítě chápe, že na světě není samo a vnímá okolí i objekty, které se kolem něj pohybují (Říčan in Grůzová & Syslová, 2015). Dětské myšlení je u dvouletých dětí označováno jako **antropomorfní** (děti přenášejí lidské vlastnosti do mimolidské skutečnosti, polidšťují neživé věci), **artificialistické** (kdo to dělá a proč to dělá) a **magické** (kouzla pohádek jsou stejně přirozená jako běžná skutečnost) (Langmeier & Krejčířová in Grůzová & Syslová, 2015). Vývoj myšlení je spojen s vývojem řeči. Dítě je ve fázi symbolického myšlení, slova spojuje do vět a dovede také využívat slovesa. Dvouleté dítě chápe množné čísla. Sebe samo nazývá jménem, kterým ho oslovují ostatní. „*Fakt, že si dítě říká svým vlastním jménem, značí to, že je si vědomo své vlastní osoby/identity*“ (Matějček in Grůzová & Syslová, 2015, s. 33). Slovní zásoba u dvouletých dětí je v rozmezí 50 až 350 slov. Dvouleté dítě je také schopno vydržet déle u hry a činností, které si samo vybere (Allen & Marotz in Grůzová & Syslová, 2015).

2.3 Psychosociální vývoj dítěte od dvou do tří let

Matějček (2005) zmiňuje jako nejdůležitější pro dítě v jeho psychosociálním vývoji rodinu. Dítě je stále velmi závislé na matce nebo jiném členu rodiny. Jde o pochopení, že patří ke „svým“ lidem a že za hranicí této pospolitosti je svět plný „cizích“ lidí.

V psychosociálním vývoji se odráží psychický vývoj dítěte, tvorba jeho sebeuvědomění, která je závislá na hodnocení dospělými, emocionální vývoj a sociální vývoj jako začleňování do společnosti (Grůzová & Syslová, 2015). Důležité je umění vytvořit pozitivní atmosféru při interakcích s dítětem a postupně formovat kladný vztah s ním založený na důvěře, klidu, vzájemné empatii. Dítě v období od dvou let je velmi rádo chváleno, což mu dodává odvalu (Grůzová & Syslová, 2015).

3 DVOULETÉ DÍTĚ V MATEŘSKÉ ŠKOLE

Třetí kapitola bakalářské práce popisuje potřeby dvouletého dítěte v mateřské škole, vzdělávání a výchovu a také podmínky přijímání dětí mladších tří let do mateřské školy.

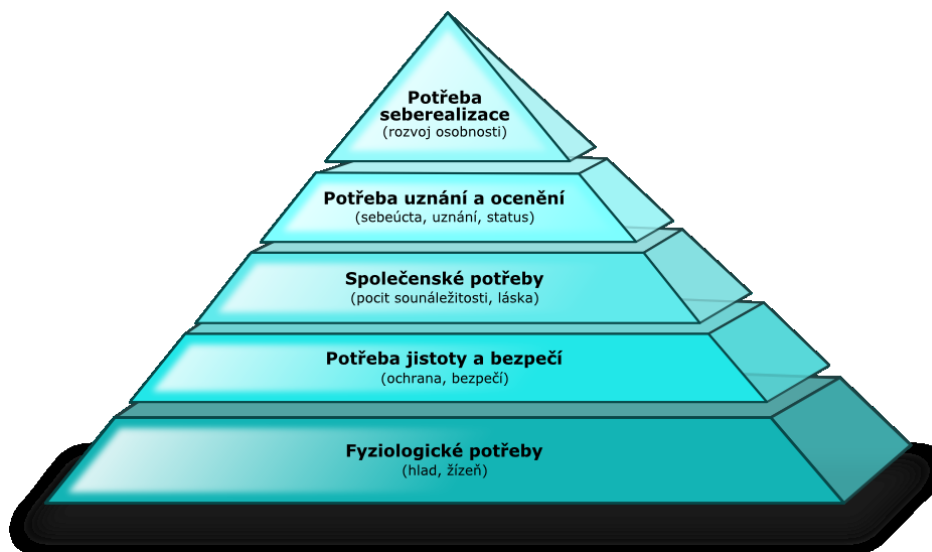
Aktuálním tématem mateřských škol je zvýšený zájem rodičů o přijímání dětí dvouletých. Současná společenská situace nabízí sladění práce a rodiny. Proto problematika zařazení dětí od dvou let do vzdělávacího systému České republiky je opět v popředí mnoha diskuzí (Opravilová, 2016). Péče o děti do tří let věku má však v České republice dlouholetou tradici. Už v roce 1960 byly zřizovány jesle pro děti ve věku od narození do tří let.

Šťastné dětství potřebuje jistotu a harmonii, dodává sílu ke zvládnutí pozdějších úkolů (Kolláriková & Pupala, 2001). U dětí hraje důležitou roli naplňování potřeb. Pokud dítě strádá jejich nenaplněním, mohou v jejich tělesném i psychickém vývoji nastat vážné komplikace (Opravilová, 2016). V mateřských školách vychovávají a vzdělávají učitelé děti zpravidla od tří do šesti až sedmi let a někdy i děti od dvou let. Musí tedy přihlížet nejen na věková a vývojová specifika, která jsou zmíněna v kapitole druhé, ale i respektovat jejich potřeby a zájmy (Burkovičová & Kropáčková, 2014).

Jan Ámos Komenský ve své knize myšlení o výchově dokázal nahlížet na dítě z hlediska jeho specifických potřeb. Výchova se totiž zakládá na porozumění potřebám dětí i jejich vývojovým zvláštnostem a je zárukou správného vývoje společnosti (Kolláriková & Pupala 2001, s. 125).

V průběhu roku by mělo zůstat u dětí od dvou let stále personální obsazení. Je to potřebné pro nejmenší děti, poněvadž si vytváří pevnější vazbu s dospělým než dítě starší. Ty preferují vrstevníky (Kropáčková & Splavcová, 2017, s. 46). Se vstupem dítěte do mateřské školy hraje důležitou roli učitelka, která zajišťuje jeho potřeby. Nejsou-li potřeby naplněny, může se stát, že dítě bude strádat (Opravilová, 2016).

Abraham Maslow uvádí lidské potřeby v pětistupňové pyramidě. Potřeby nejen dětí na sebe navazují a je potřeba je dodržovat.

Obrázek 1 Pyramida potřeb dle A. Maslowa

V nejspodnější části pyramidy jsou uvedeny **fyziologické potřeby**, ke kterým patří jídlo, samostatnost při stolování, sebeobsluha, spánek a odpočinek, respektování individuálních potřeb, potřeba nabízet dětem dostatečný a bezpečný prostor pro pohyb, hry, hygienu. U stolování, sebeobsluhy i jiných potřeb je třeba některým dvouletým dětem dopomáhat, což je také náplní práce chůvy i učitelky. V další části pyramidy je uvedena **potřeba jistoty i bezpečí**. Zde je důležitá důvěra nejen paní učitelky a chůvy, ale i ostatních zaměstnanců mateřské školy. Uprostřed pyramidy je uvedena **společenská potřeba** lásky, očního kontaktu, úsměvu, pohlázení, dodržování pravidel chování. Toto je spojeno s odměnou. Potřebu individuální péče při adaptaci, socializaci dětí v mateřské škole může spolu s učitelkou zajistit také chůva. Navazuje i **potřeba uznání a ocenění**, úcta k druhým i k sobě samému. Ta je uvedena v další části pyramidy. Patří sem i efektivní komunikace a absence trestů. Nejvyšším bodem pyramidy je **potřeba seberealizace**. Naplněním předcházejících potřeb může dojít ke vzdělávání. Proces výchovy a vzdělávání v mateřské škole přináší vzdělávací řízené činnosti. Velmi důležitá je potřeba pozitivních vzorů (Svobodová et al., 2010, s. 76). Pozitivním vzorem jsou pro děti v mateřské škole nejen učitel a chůva, ale i ostatní personál.

3.1 Vzdělávání a výchova dětí od dvou let v mateřské škole

Vzdělávání a výchova v mateřské škole se řídí státním dokumentem, a to Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání (2018). V úvodu této podkapitoly jsou vymezeny pojmy vzdělávání, vzdělání, výchova a péče.

Opravilová (2016, s. 14) definuje **vzdělávání**: „*Vzdělávání chápeme v pedagogické teorii jako proces cíleného a organizovaného působení na dítě předškolního věku, které ho má rozvíjet, podporovat, motivovat a směřovat k získání tzv. kompetencí budoucího školáka.*“ Dále můžeme vzdělávání chápat jako složitý dlouhodobý proces, ve kterém si člověk osvojuje vědomosti, dovednosti a návyky. Zároveň vytváří osobnost, přesvědčení, názory, zájmy a postoje. Výsledkem vzdělávání je vzdělání (Grůzová & Syslová, 2015).

Vzdělání můžeme chápat jako součást socializace jedince. Je složkou kognitivní vybavenosti osobnosti a v institucionálním pojetí je vzdělání společensky organizovaná činnost zabezpečovaná institucí (Průcha, Walterová & Mareš, 2001).

Výchovu popisuje Opravilová (2016) takto: „*výchova je záměrná činnost, která směřuje k určitému cíli. Obecný cíl výchovy se vztahuje ke každému výchovnému působení. Cíl výchovy vychází z představy o konečném výsledku celého výchovného působení, který se označuje jako určitý dosažený stupeň či úroveň vzdělávání.*“ Vzděláváním také vychováváme, proto považujeme pojem výchova za širší (Opravilová 2016, s. 13).

„*Výchovný proces je záměrné působení na osobnost člověka s cílem dosáhnout pozitivních změn v jejím vývoji*“ (Průcha, Walterová, & Mareš, 2008).

Ve výchově jde o přímé či nepřímé působení jedince (vychovatele) na druhého jedince (vychovávaného). Výchova je proces, jehož výsledkem je změna osobnosti vychovávaného. Důležité jsou i vlivy na formování osobnosti, jako je přirozené zrání nebo prostředí, v němž člověk vyrůstá (Grůzová & Syslová, 2015).

Péči v raném dětství popisuje Grůzová & Syslová (2015) jako uspokojení základních fyziologických potřeb dítěte. Pro dítě ve věku od narození do tří let můžeme pojmy seřadit takto: péče, výchova a vzdělávání.

Péči o dítě se zabývá výzkum Kathleen McCartney, PhD – Harvard University, USA. Říká, že péče o děti může být definována jako péče o malé děti, kterou poskytují dospělí, ale nejsou jeho rodiči. Předmětem výzkumu je umístění dětí do formální péče, kterou může poskytovat předškolní vzdělávání. Hlavním závěrem studie je, že účinky vzdělávání jsou komplexní a liší se především v závislosti na její kvalitě.

„*V mateřské škole na dítě působí souběžně výchovné i vzdělávací vlivy. Proto zpravidla mluvíme o výchovně vzdělávacím působení, které vnímáme jako jednotný proces založený*

na poznatcích z teorie předškolní výchovy i teorie předškolního vzdělávání“ (Opravilová, 2016).

Průcha et al. (2016) uvádí, že učení a vzdělávání začíná už od prvních dnů života jak v domácím prostředí, tak v mateřských školách, nikoli nástupem dětí do základní školy. Výchovou a vzděláváním se také ve své knize zabývají Berk & Meyers (2016), zmiňují také hru jako důležitou součást dětských potřeb.

MŠMT hovoří o „*Péči o děti mladších tří let*“. Děti docházející do mateřské školy musí plnit všechny požadavky dané RVP PV (2018) a školními vzdělávacími programy. Důležitost při vzdělávání dětí od dvou let je kladena na cíle vztahující se k celkové pohodě dětí, a to fyzické, psychické i sociální (Wiegerová et al., 2015). V dnešní době existují důkazy o tom, že vzdělávání dítěte v instituci v předškolním věku má pozitivní vliv na rozvoj dítěte (Majerčíková & Rebendová, 2016).

Osobnostně orientovaná mateřská škola tvoří přirozený most pro přechod od nezávislého dětství k systematickému vzdělávání. Dítě v mateřské škole má dostatek příležitostí nejen ke hře, ale i k řešení praktických úkolů. Jednat může samostatně nebo s dopomocí dospělých. Podpora socializací, kultivací dítěte v běžných situacích je tou nejlepší cestou přípravy na školu (Kolláriková & Pupala, 2001, s. 134). V mateřské škole se postupně vyvíjí i vztah učitelky k dítěti. Tradiční autoritativnost, snaha o nadvládu a podřízenost dítěte se proměnily ve vstřícnost, partnerský vztah. V něm jsou důležité důvěra a náklonnost, trpělivost, důvěra ve schopnosti dítěte, které každé má (Kolláriková & Pupala, 2001, s. 133). Předpokladem správného rozvoje u dvouletých dětí v mateřských školách může tedy být i vzájemná spolupráce učitelky s chůvou. Chůva by měla být podporou učitele při jeho práci s dětmi, ale také být „jistotou“ pro děti samotné. To je velmi důležité pro správnou adaptaci a socializaci, ale také pro výchovu a vzdělávání v mateřské škole.

Matějček (2013) ve své publikaci zmiňuje silnou stránku mateřské školy, jako jsou znalosti a zkušenosti týkající se správných návyků, oblékání, hygieny, udržování pořádku i dovedností, například tvořivé práce s barvami, zacházení s tužkou a podobně.

Děti dvouleté potřebují individuální pomoc dospělého. V mateřské škole toto zajistí učitel, popřípadě chůva nebo jiná dospělá osoba. Důležité je akceptovat vývojová specifika dětí předškolního věku.

Ve své publikaci Průcha (2015) zmiňuje Evropský výzkum předškolní výchovy. Uveden je v časopise *European Journal of Psychology of Education*. Zmiňuje hlediska

pedagogicko-psychologického aspektu situace v oblasti vzdělávání v cizích zemích. Hlavním zjištěním výzkumu bylo, že výchovné subjekty, matka i instituce mají největší vliv na dítě, avšak v různých etapách jeho věku. Matka ovlivňuje dítě nejvíce do věku dvou let. Později je dítě ovlivňováno sociokulturní úrovní rodiny. Toto může mít pozitivní vliv na výchovu v předškolním zařízení, ale není tak působivý či rozhodující jako vliv rodiny.

3.2 Organizace výchovy a vzdělávání v mateřské škole

Vzdělávání v raném věku můžeme chápat dle pojetí ECEC široce. Jsou to veškeré záměrné a řízené edukační procesy, kterými procházejí děti v institucích od prvních fází života až ke vstupu do předškolního vzdělávání (Průcha et al., 2016, s. 21). Mateřská škola by měla zajistit širokou, fyzicky i finančně dostupnou a vysoce odbornou edukaci dítěte. Důležitým aspektem je důvěra ze strany rodičů (Majerčíková & Rebendová, 2016).

Z pohledu organizace je nutno zajistit pro děti individuální adaptační režim, dostatek času pro aktivity, se kterými je dětem často potřebné dopomáhat. V mateřské škole to může zajistit chuva společně s učitelkou. Jde o aktivity například při převlékání, stravování a hygieně. Zohlednit je potřeba i počet dětí ve třídě v souladu se zákony a právními předpisy MŠMT.

Nejnovější pojetí celoživotního učení a vzdělávání přináší zásadní změny týkající se vztahu ke vzdělávacímu obsahu. Pozornost věnujeme také kompetencím nezbytným pro uplatnění jedince ve společnosti v rámci povolání. Rozvoj kompetencí lze chápat jako celoživotní proces, který umožňuje začlenění se do společnosti, schopnost efektivně fungovat ve známém prostředí a v nových situacích. S pojmem kompetence se v dnešní době při výchově a vzdělávání často setkáváme. Můžeme je chápat jako oprávněnost, pravomoc. V dnešní době jde o kompetence ve spojitosti s kurikulárními dokumenty v procesu celoživotního vzdělávání (Šmelová & Nelešovská, 2009, s. 17).

Hlavní kompetence učitele pracujícího s dvouletými dětmi

Obrázek 2 Kompetence učitele (převzato Grůzová & Syslová, 2015)

Kompetence předmětová, kdy je potřeba dobře znát předškolní pedagogiku, využívat poznatky příslušných vědních oborů ve výchovně vzdělávací činnosti. **Kompetence didaktická a psychodidaktická**, kdy je nutné znát strategie výchovy a učení v teoretické a praktické rovině ve spojení se znalostmi psychologickými a sociálními. Mít znalosti o rámcově vzdělávacím programu, třídním vzdělávacím programu, umět využít nástroje hodnocení, zvládat využívat informační a komunikační technologie pro podporu učení a vzdělávání dětí. Dále také **kompetence pedagogická**, učitelka zná procesy a podmínky výchovy teoreticky i prakticky, na základě znalostí umí podpořit rozvoj individuálních potřeb dětí ve všech oblastech a respektovat je. **Kompetence diagnostická a intervenční**, učitelka využívá pedagogickou diagnostiku ve výchovně vzdělávacím procesu, rozpozná znalosti individuálních předpokladů dětí a jejich vývojových zvláštností. Diagnostikuje děti se specifickými poruchami a umí s nimi pracovat. Zvládá sociálně patologické projevy. K diagnostice dětí může přispívat i chuť, která v mateřské škole také individuálně pracuje a sděluje své poznatky o dítěti učitelce, která diagnostickou činnost realizuje. **Kompetence sociální, psychosociální a komunikační**, kdy se učitelka podílí na pozitivním klimatu ve třídě i ve škole, využívá poznatky z oblasti socializace, zprostředkovává a podílí se při

řešení náročnějších situací ve škole, spolupracuje a komunikuje s rodiči i s ostatními kolegy a zaměstnanci mateřské školy. Pozitivní klima vytváří v mateřské škole také chůva ve spolupráci s učitelkou při jejich vzájemném působení a v průběhu celého dne.

3.3 Podmínky přijímání dětí od dvou do tří let do mateřských škol

Kropáčková & Splavcová (2017) zmiňují, že při přijímání dvouletých dětí do mateřských škol je třeba souběžného působení dvou dospělých osob. Dle vyhlášky č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, se od roku 2020 doplňuje personál o dalšího nepedagogického pracovníka s odbornou způsobilostí. Tento pracovník, kterým může být chůva, nezodpovídá za děti, odpovědnost za děti má učitel. Optimální jsou v době největší zátěže tři pracovníci. To je obsazení, které se osvědčilo při práci s nejmenšími dětmi v jeslích (Kropáčková & Splavcová 2017, s. 46).

V současné době směřuje vzdělávání k osobnostnímu rozvoji dítěte. K tomuto rozvoji je potřeba vytvářet podmínky s tím spojené. Důraz je kladen na akceptaci, empatii, autentičnost. Učitelka i chůva, která se výchovy a vzdělávání dvouletých dětí účastní, by měla umět akceptovat druhého, tolerovat a přijímat každé dítě bez podmínek, měla by být empatická a měla by umět dětem naslouchat, projevit jim podporu. Chováním i jednáním, kterými na děti působí, jsou i komunikační dovednosti, které také působí na sociální učení dítěte (Grůzová & Syslová, 2015).

Podmínky pro vzdělávání dětí od dvou let jsou také součástí RVP PV (2018). Tyto podmínky jsou dále rozepsány v samostatné kapitole tohoto dokumentu. Jednotlivé podmínky jsou nastaveny tak, aby pozitivně podporovaly vzdělávací proces v mateřské škole, mají přímou souvislost s aktuálními potřebami dětí (Splavcová & Kropáčková, 2016). MŠMT v informačním materiálu vzdělávání dvouletých dětí také uvádí, že pro přijímání dvouletých dětí ke vzdělávání a výchově v mateřské škole je potřeba zajistit dostatečné a vhodné podmínky. Ty se týkají zajištění bezpečnostních, hygienických, psychosociálních, věcných, materiálních a personálních podmínek, životosprávy včetně stravování, organizace vzdělávání, obsahu vzdělávání, financování a spolupráce. Zajištění těchto podmínek je v kompetenci ředitelky mateřské školy. Ředitel školy odpovídá za plnění těchto podmínek. Dále také zodpovídá za odbornou a pedagogickou úroveň vzdělávání a vzdělání nepedagogických pracovníků, jako je asistent pedagoga nebo chůva.

Věcné podmínky

Mateřské školy nebudou muset vyřazovat žádné hračky ani nebudou muset zřizovat samostatné herny pro nejmladší děti. Nutné bude rozšířit sortiment vybavení vhodného pro děti dvouleté, nicméně postupně a průběžně obnovovat a doplňovat hračky, pomůcky, náčiní, materiál a doplňky tak, aby odpovídaly počtu a věku dětí. Je to nejen běžnou praxí, ale je i jednou z podmínek uvedených v RVP PV (viz kapitola 7.1 Věcné podmínky).

Je třeba, aby prostředí v mateřské škole bylo dostatečné, prostorné pro volný pohyb a hry dětí. Také musí být bezpečné, jak je uvedeno v RVP PV (2018). Z oblasti materiálních podmínek musí být zařazeny hračky a didaktické pomůcky dle věku dětí. Je nutné i zvážení vhodnosti některých stávajících hraček. Záleží však také na tom, zda je složení třídy homogenní nebo heterogenní. Vhodné je tedy rozšířit nabídku hraček pro od dvou let. Nezbytné je i vyhrazení prostor, skříní pro ukládání individuálních hygienických potřeb dětí (Splavcová & Kropáčková, 2016).

Mateřské školy se musí také zaměřit na vybavení školních zahrad. Prostředí musí být takové, aby poskytovalo dostatečný prostor pro volný pohyb a hru dětí. Zároveň musí zajišťovat bezpečí a klid pro odpočinek v průběhu celého dne, jak je uvedeno v RVP PV (2018).

Hygienické podmínky

Stávající právní předpisy upravují hygienické požadavky na zřízení a provoz škol a školských zařízení. Zohledňuje požadavky pro zařazování dětí ve věku od 2 do 3 let. Všechna ustanovení vyhlášky upravující zřízení a provoz mateřské školy se tedy vztahují k dané věkové kategorii dětí od 2 do 3 let.

Vzhledem ke vzdělávání dětí od dvou let by měla mateřská škola rozhodovat o svém dalším vhodném vybavení. V případě, že děti mají pleny, musí mateřská škola počítat s úložným prostorem a přebalovacími pulty. Dále je také nezbytný úložný prostor vyhrazený na hygienické potřeby dětí. Mateřské školy se musí zabývat i zákony o odpadech, kdy je potřeba doplnit místo pro odpad například z plen.

Mateřská škola bude muset se zákonnými zástupci dětí od 2 do 3 let věku, které používají pleny, dohodnout i systém přinášení hygienických potřeb pro děti do mateřské školy (pleny, vlhčené ubrousky apod.). Podmínky jsou uvedeny dle MŠMT.

Životospráva

Denní režim je upraven dle dané potřeby dětí, a to zejména v souvislosti s individuální potřebou aktivit, odpočinku a spánku. Tomu je potřeba přizpůsobit i režim celého dne. Školní stravování se řídí stanovenými výživovými normami. Dle zákona jsou děti od dvou let zařazovány do věkové skupiny 3–6 let dle vyhlášky o školním stravování. Je nutné počítat s tím, že nejmenší děti budou potřebovat dokrmovat, dopomáhat se sebeobsluhou (Splavcová & Kropáčková, 2016).

MŠMT zmiňuje v podmínkách životosprávy školní stravování. *„Řídí se stanovenými výživovými normami a rozpětím finančních limitů na nákup potravin. Vyhláška upravuje i např. organizaci školního stravování, rozsah služeb, úplatu za školní stravování, v přílohách jsou pak stanoveny výživové normy pro školní stravování a finanční limity pro nákup potravin.“*

Psychosociální podmínky

MŠMT uvádí, že *„mateřská škola je pro dítě ve věku od dvou let zpravidla první institucí, kde přichází do kolektivu vrstevníků, kde se vzdělává. V adaptačním režimu je důležitá provázanost režimu mateřské školy s režimem v rodině. Děti by se měly cítit v prostředí mateřské školy dobře, spokojeně, jistě a bezpečně (umožněno používání specifických osobních pomůcek pro zajištění pocitu bezpečí a jistoty). Zásadní je však pro zajištění zmíněných podmínek aktivní budování vztahů a spolupráce s rodinou.“* Je velmi důležité vytvářet pro děti stabilní zázemí. Důležitá je i snaha poskytovat dětem společenské uznání, vytvářet podmínky pro seberealizaci, také hranice i pravidla.

Dvouleté děti potřebují stálý denní režim, dostatek času pro realizaci činnosti, více odpočinku během dne, více individuální péče. Nemalou pozornost je potřeba věnovat adaptačnímu procesu dětí, vedeme děti ke vzájemné toleranci, podílení se na vytváření pozitivního klimatu ve škole a tím klidného a pohodového prostředí v mateřské škole. Přiměřená a dostatečná adaptace pozitivně ovlivňuje socializaci dítěte (Splavcová & Kropáčková, 2016).

Bezpečnostní podmínky

MŠMT dále uvádí potřebu zajistit již výše uvedené podmínky pro vzdělávání dvouletých dětí v mateřských školách tak, aby se eliminovala případná bezpečnostní rizika. Návrh pro přijímání dětí od dvou let věku do mateřských škol byl jako jedno z mnoha opatření

na podporu rodiny. V návrhu jsou nabídnuty varianty, kdy by dvouleté děti mohly být přijímány do mateřských škol mezi děti starší, nebo by dle možností škol byly vytvořeny třídy dvouletých dětí. Tento návrh předložilo Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy už v roce 2010 (Splavcová & Kropáčková, 2016, s. 15, 16).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

Na základě zvoleného tématu bakalářské práce „Chůva jako podpora učitele v mateřské škole“ byly na začátku výzkumu stanoveny výzkumné cíle, otázky výzkumu, metoda sběru dat a výzkumný soubor. Výzkum je zaměřen na spolupráci učitele a chůvy při vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole. Předmětem zkoumání je možnost podpory práce učitele v mateřské škole.

4.1 Výzkumný problém

Metodologie kvalitativního výzkumu zahrnuje výzkumný problém. „*Výzkum se zahajuje stanovením výzkumného problému. Výzkumník v něm přesně formuluje, co chce zkoumat.*“ (Gavora, 2000, s. 13). Výzkumným problémem této bakalářské práce je podpora chůvy učiteli při vzdělávání dvouletých dětí v mateřských školách. Cílem je zjistit, jak učitel podporu chůvy při své práci s dvouletými dětmi vnímá, jakou formou může být chůva učiteli při práci s nejmenšími dětmi nápomocna. Cílovou skupinou jsou tedy učitelé a chůvy, které se věnují práci s dvouletými dětmi. Tématem chův v mateřských školách se zabývá Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy, které pro tyto účely vytvořily šablony, které mohou využít ředitelé mateřských škol pro zařazení pracovní pozice chůvy. Vzdělávání dětí dvouletých je v České republice spíše novinkou. Mateřská škola, ve které pracuji, se zapojila do projektu šablon MŠMT, v rámci kterého proběhlo i sdílení zkušeností pedagogů z různých škol prostřednictvím vzájemných návštěv. Výměna zkušeností se týkala také dvouletých dětí. Díky výzkumu této bakalářské práce bude i pro mne přínosný výsledek rozhovorů s chůvami a učitelkami pro mou další práci učitelky v mateřské škole.

4.2 Výzkumný cíl

Hlavním cílem je popsat, jak vnímá učitel mateřské školy podporu chůvy při výchově a vzdělávání dvouletých dětí.

Dílčí výzkumné cíle

1. Popsat, jak probíhá spolupráce chůvy a učitele v mateřské škole.
2. Zjistit, jak vnímá chůva svou pozici v mateřské škole.

4.3 Výzkumné otázky

Hlavní výzkumná otázka: Jak vnímá učitel mateřské školy podporu chůvy při výchově a vzdělávání dvouletých dětí?

Díličí výzkumné otázky jsou v souladu s výzkumnými cíli:

1. Jakým způsobem spolupracuje chůva s učitelem mateřské školy při výchově a vzdělávání dvouletých dětí?
2. Jak vnímá chůva svou pozici v mateřské škole?

4.4 Metoda sběru dat

Zvolenou metodou sběru dat bylo polostrukturované interview s učitelkami a chůvami, které pracují nebo mají zkušenost s prací s dětmi dvouletými v mateřské škole.

Charakteristikou kvalitativního výzkumu je také práce v terénu, kdy se výzkumník snaží získat integrovaný pohled na předmět studie. Kvalitativní výzkum zahrnuje prepisy poznámek, v mém případě transkript polostrukturovaných rozhovorů. Hlavním úkolem je objasnit, pochopit daný cíl výzkumu. Výzkumník konstruuje obraz, který se vytváří v průběhu sběru dat. Popisuje to, co bylo pozorováno či zaznamenáno (Hendl, 2016).

Pro rozhovor je třeba zvolit rozhodnutí ohledně obsahu otázek, jejich formy i pořadí. Zvážit se musí délka interview, může se však měnit v jeho průběhu. Na začátku je vhodné navodit raport, což znamená prolomení psychických bariér. Důležitý je také závěr rozhovoru, kde můžeme ještě získat zajímavé informace (Hendl, 2016).

Každé z interview bylo zaznamenáno se souhlasem participantek na telefon, poté doslovně přepsáno. V průběhu rozhovoru byly učitelkám i chůvám nabídnuty některé z připravených okruhů souvisejících s danou tematikou, což je vedlo k prezentaci nových a bohatých zkušeností, které by jinak samy opomněly. Takto získaná data byla následně analyzována metodou otevřeného kódování a dala podklad pro tvorbu kategorií, které se staly osnovou analýzy a interpretace dat.

4.5 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor je konstruován teoreticky, znamená to tedy, že jej záměrně vytváříme s ohledem na výzkumný problém. Výzkumník vyhledává skupiny, které by mohla pro výzkumný problém přinést další informace (Švaříček & Šed'ová et al., 2007, s. 73).

Výzkumným souborem jsou vybrané učitelky a chůvy, které mají zkušenost z práce s dětmi dvouletými v mateřských školách. Vybrány byly ze státních mateřských škol a jedné firemní mateřské školy ve Zlínském kraji, a to díky dostupnosti. Rozhovor jsem realizovala se třemi chůvami a se třemi učitelkami. Věková hranice participantek (učitelek) byla 34–55 let. Participantky (chůvy) byly ve věkovém rozmezí od 37–62 let. Široké věkové rozmezí jsem zvolila z toho důvodu, že tato rozdílnost může přinést pro výzkum zajímavé informace i z pohledu například pracovních zkušeností a i celkového náhledu na problematiku výzkumu.

Participantka Eva, 53 let (chůva)

Eva pracuje jako asistentka učitele. Dříve pracovala jako chůva k dětem mladším tří let ve firemní mateřské škole. Interview probíhalo přímo v mateřské škole, v klidném prostředí třídy, kde Eva pracuje. Před samotným rozhovorem mi ukázala mateřskou školu, kde pracuje, poskytla mi informace, s jakými dětmi pracuje, kolik dětí je ve třídě.

Participantka Jana, 37 let (chůva)

Jana pracuje ve státní mateřské škole jako chůva již třetím rokem. Dříve pracovala jako kosmetička a vzdělání k pozici chůvy si dodělala v rámci kurzu „Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky“. Interview probíhalo v klidném prostředí mateřské školy, ve třídě, která byla bez dětí. Před samotným rozhovorem jsme si nezávazně povídaly o kurzu pro chůvy, kterého se zúčastnila.

Participantka Daniela, 62 let (chůva)

Daniela pracuje jako chůva druhým rokem ve státní mateřské škole. Dříve pracovala jako vedoucí stravování v mateřské škole, kde jí byla nabídnuta práce chůvy. Vzdělání k tomuto povolání si Daniela nemusela dodělávat, vystudovala VŠ teologickou a má také vystudované pedagogické minimum.

Interview s Danielou probíhalo v mateřské škole, v klidném prostředí třídy, kde nebyly děti. Interview se také zúčastnila paní učitelka, se kterou jsem realizovala další interview. Atmosféra byla příjemná, bylo vidět, že si chůva s učitelkou, se kterou pracuje, rozumí.

Participantka Lenka, 36 let (učitelka)

Lenka pracuje ve státní mateřské škole jako učitelka v homogenní třídě s dětmi od dvou let, s dětmi tříletými i dětmi čtyřletými. Interview probíhalo v mateřské škole, kde paní učitelka

pracuje, ve třídě bez dětí. S paní učitelkou se rozhovoru zúčastnila také chůva Daniela, se kterou Lenka pracuje v jedné třídě.

Před interview mne Lenka požádala, abych ji seznámila s obsahem, aby si mohla své odpovědi promyslet. Interview probíhalo v příjemné atmosféře. Z odpovědí bylo jasné, že Lenka s nejmenšími dětmi pracuje velmi ráda a také že si velmi rozumí s chůvou Danielou.

Participantka Hana, 55 let (učitelka)

Hana je učitelka, která pracuje ve státní mateřské škole a s prací s dětmi má dlouholetou zkušenost. S dětmi dvouletými pracovala dva roky, spolupracovala také s chůvou. Interview probíhalo ve třídě při odpoledním odpočinku dětí. Hana je mou kamarádkou a tak interview s ní probíhalo v příjemné přátelské atmosféře. S okruhy interview se Hana seznámila ještě před realizací, měla tak dostatek času o tématu chůvy v mateřské škole dopředu přemýšlet. Při tomto interview se paní učitelka zaměřila spíše na pohled učitelky, zatímco v předchozích rozhovorech se participantky zaměřily na to, že chůvu potřebují také děti.

Participantka Marie, 34 let (učitelka)

Marie je učitelkou ve státní mateřské škole. Dříve pracovala jako asistentka pedagoga. S dětmi dvouletými pracovala dva roky, spolupracovala s chůvou. Interview probíhalo v příjemné přátelské atmosféře také v mateřské škole.

5 ANALÝZA A INTERPRETACE ZÍSKANÝCH DAT

V kapitole analýza a interpretace získaných dat budou jednotlivé významové kategorie, které byly vytvořeny z dat z interview, rozepsány do subkategorií a následně popsány. Uvedeny jsou i příklady subkategorií, dle kterých se odvíjela tvorba kategorií i subkategorií.

5.1 Kdo se stará o nejmenší

Tabulka 1: Významové kategorie č. 1

1. Kategorie „Kdo se stará o nejmenší“		
SUBKATEGORIE	KÓD	PŘÍKLAD SUBKATEGORIE
Jsme na stejné lodi	Jsme kolegyně	„Jsme úžasný tým.“ „Nebylo potřeba si ujasňovat, co dělá učitelka a co chůva.“
Mluvíme spolu	Organizace dne Výběr činností Hodnocení dětí	„Pomáhám, chystám“

Kategorie „Kdo se stará o nejmenší“ vyvstala z realizovaných interview, ve kterých se chůvy a učitelky zmiňovaly o vzájemné rovnocennosti, partnerství.

5.1.1 Jsme na stejné lodi

V podkapitole „jsme na stejné lodi“ chůvy popisovaly partnerství, které vidí v rámci vzájemné spolupráce. V rozhovorech popsaly své povolání, práci s dětmi a srovnávají ji s prací učitelky. Práce s dvouletými dětmi je důležitá, a to jak v oblasti péče, kterou nejvíce zajistí chůva, tak i v oblasti vzdělávání, která je náplní práce učitelky. Učitelky hodnotily pozici chůvy také jako přínosnou a velmi potřebnou. Jedna z učitelek zmínila, že je pro ni velmi důležité, aby si s chůvou rozuměla. Hovořila i o tom, že je důležité být dobrým příkladem pro děti. Většinou se chůvy i učitelky shodovaly v tom, že pracovní jsou partnery. Každá má však svou práci, ale společně se doplňují. Chůvy zmiňovaly vzdělávací práci učitelky a učitelky péči, se kterou jim pomáhá chůva. Z rozhovorů tedy vyplývá, že pozice chůvy v mateřské škole je „doplňkem“ práce učitele při zařazování dětí dvouletých. Po stránce kolegiální si chůvy a učitelky rozumí, neřeší mezi sebou konflikty, což považují za velkou výhodu. Zamýšlely se i nad tím, kdyby si učitelky s chůvou neporozuměly, jakým způsobem by situaci vyřešily.

- Učitelka: *„Práci s dětmi si nerozdělujeme, jestli ona nebo já, jsme každá tam, kde je zrovna potřeba.“*
„Společně hodnotíme děti, někdy i v průběhu dne, ale vlastně v průběhu celého roku.“
- Chůva: *„Všichni za jednoho a jeden za všechny, v každém případě to není tak, že by někdo řekl: tohle není moje práce.“*
„Na začátku jsme si sice určily pravidla, stejně to ale dopadlo tak, že každá děláme zrovna to, co je potřeba, protože jinak to ani nejde.“

5.1.2 Mluvíme spolu

Tato subkategorie se věnuje komunikaci chůvy s učitelkou, navazuje na kategorii „jsme na stejné lodi“. V interview chůvy i učitelky popisovaly, jakým způsobem se domlouvají na průběhu dne, organizaci práce, výběru činností. Částečně tak byla zodpovězena výzkumná otázka, jakým způsobem spolupracuje chůva s učitelem mateřské školy při výchově a vzdělávání dvouletých dětí. Učitelky i chůvy v interview popsaly, jak a na čem se domlouvají. A to nejen na průběhu dne, ale také na tom, co je potřeba vylepšit, na co se zaměřit, aby byla práce s dětmi i mezi kolegyněmi efektivní. Učitelky také často zmiňovaly, že už si svou práci samy s takto malými dětmi neumějí představit. Komunikační dovednosti i jejich důležitost uvádí (Grůzová & Syslová, 2015).

Jedna z učitelek zmínila příjemnou komunikaci s chůvou v tom smyslu, že je vděčná za to, že chůva ví, kdy a co má dělat, zapojuje se sama tam, kde je potřeba a nemusí tedy chůvě říkat, co má dělat. Jde o chůvu, která má s prací u dětí v mateřské škole zkušenost, což jak popisuje, je velkou výhodou. Na tuto subkategorii dále navazuje kategorie „pracujeme spolu“. Zde je více rozepsána práce chůvy u nejmenších dětí v mateřské škole.

- Chůva: *„Pomáhám a chystám, pokud mám nějaký nápad, můžu také přispět.“*
„Komunikujeme očima, vím, poznám, že když paní učitelka pracuje a potřebuje zaopatřit děti, nebo i poprosí, jestli bych s nimi...“
- Učitelka: *„Chůvě nemusím říkat, co má dělat, zná i své meze.“*
„Ráno se domlouváme, říkám chůvě, co mám přichystáno a co budeme dělat, ona se případně sama zeptá.“

5.2 Pracujeme spolu

Tabulka 2: Významové kategorie č. 2

2. Kategorie „Pracujeme spolu“		
SUBKATEGORIE	KÓD	PŘÍKLAD SUBKATEGORIE
Přítav jistoty	Chůva je jistota. Důležitost emoce, bezpečnosti, hygieny. Pomoc při sebeobsluze.	„Mazlím, děti si to zaslouží.“ „Dopomáhám jim.“ „Samotné to nezvládnou.“
Vše má své hranice	Morální hodnoty.	„Děti potřebují usměrnit.“
Chci to znát	Podílí se Nepodílí se.	„Jsem pomocná ruka.“ „Učím se básničky, učím je potom i ty děti.“ „Spíš pomáhám.“

„Pracujeme spolu“ je druhou kategorií, která vyvstala z interview s chůvami i učitelkami pracujícími s dětmi dvouletými v mateřské škole. V kategorii je popsáno, jakým způsobem pracuje chůva ve třídě mateřské školy s dětmi, jaká je její náplň práce, i to, jak spolupracuje s učitelem. Částečně se odpovědi prolínaly již v kategorii první. Zde bylo popsáno, že chůva pomáhá učitelům zrovna tam, kde je nejvíce potřeba. Z vyhodnocených odpovědí, a tedy v tabulce č. 2 významových kategorií, vyplývá i odpověď na výzkumnou otázku: „Jak vnímá učitel mateřské školy podporu chůvy při vzdělávání dvouletých dětí?“ Stejně tak je v kategoriích zodpovězena také dílčí otázka: „Jakým způsobem spolupracuje chůva s učitelem mateřské školy při výchově a vzdělávání dětí dvouletých?“

5.2.1 Přítav jistoty

Subkategorie „přítav jistoty“ byla vytvořena na základě odpovědí chův i učitelek, které se vztahovaly k práci chůvy ve třídě. Z rozhovorů je jasné, že chůva, která ve třídě pracuje, se nejvíce věnuje dětem v oblasti péče. Kódy, které jsou v kategorii zmíněny, poukazují na důležitost této oblasti. Nejmenší děti v mateřské škole potřebují někoho, kdo jim může pomoci jak v oblasti hygieny a bezpečnosti, ale je velmi důležitá i potřeba porozumění a lásky. Často se učitelky vyjadřovaly k tomu, že pro děti je důležitá jistota a také to, že

ve třídě jim má tuhle péči kdo zajistit. Matějček (2013) ve své publikaci zmiňuje důležitost znalostí a zkušeností týkající se správných návyků, oblékání, hygieny, udržování pořádku. I tyto činnosti chůvy v rozhovorech popisují. Dvouleté děti potřebují „pomocnou ruku“ nejen v oblasti hygieny, ale také při oblékání, s uklízením, dokrmováním. Kategorie také poukazuje na důležitost psychosociální stránky v podobě mazlení, pěstování, emocí.

- Chůva *„Je to o tom tulení, mazlení, no prostě... psychické pohodě.“*
„Potřebují někoho, kdo má čas si s nimi hrát, chovat je, kdo jim pomůže při jídle. Nemůže na to být jen jedna (učitelka) přece.“
„Emocionální stránka, ta je pro děti důležitá!“
- Učitelka *„Nemůžu přece pěstovat tolik dětí najednou.“*
„Mám i vzdělávací práci, s dětmi potřebuju pomoci, nemůžu s nimi být neustále na záchodech.“
„Nemůžu být všude. Chůva zajistí bezpečnost i tam, kde já být nemůžu. To je velmi důležité, můžu se na ni spolehnout.“

5.2.2 Vše má své hranice

Subkategorie „vše má své hranice“ popisuje práci učitelky, ale i chůvy ve třídě. Nejvíce se vztahuje k oblasti výchovy. Jak chůva, tak i učitelka, doplňují rodinnou výchovu. Podporují vytváření morálních hodnoty u dětí, vzájemnou komunikaci a také například prosociální chování mezi dětmi samotnými, tak i mezi dětmi a dospělými. Chůvy v rozhovorech popisují výchovu dětí, například v podpoře dobrých vztahů ve třídě. Jedna z chův popisuje řešení konfliktů a pomoc v těchto situacích.

- Chůva *„Je důležité učit děti, aby se měly rády mezi sebou.“*
„Někdy s nimi řeším konflikty.“
- Učitelka *„Tuhle práci si můžeme rozdělit, děti potřebují individuální přístup.“*

5.2.3 Chci to znát

Subkategorie „chci to znát“ byla vytvořena na základě odpovědí učitelek, které popisují svou vzdělávací činnost s dvouletými dětmi. Při interview jsme s učitelkami a s chůvami mluvily o tom, zda se chůva zapojuje do vzdělávací činnosti, nebo zda děti ve třídě taky vzdělává. Tady byly odpovědi zcela jasné. Chůvy i učitelky popisovaly, že vzdělávání s dětmi ve třídě realizuje učitel. Učitelky však popisovaly situace tak, že se děti vzdělávají a chůva při této pomáhá, ale pouze jako „pomocnou ruku“. Tak to zmiňuje i jedna z chův. Vzdělávání není

náplní práce chůvy, je však potřeba, aby se chůva na činnosti podílela péčí o děti. Jde o péči, kdy děti potřebují pomoc na toaletách a s hygienou, nebo s některými úkoly, ne však v tom, že by chůva přímou vzdělávací činnost s dětmi realizovala. Zajímavá je myšlenka jedné z chův, kdy popisuje, že sama se ráda „vzdělává třeba básničkou“, kterou potom může sama učit děti. V tomto smyslu se tedy chůva účastní vzdělávání dětí. Zmíněno bylo také nepřímé vzdělávání dětí v oblasti didaktických her, u kterých se dětem věnuje právě s učitelkou i chůva. I zde však nejde o přímou vzdělávací činnost, tu zpravidla řídí učitelka.

- Chůva *„Jsem pomocná ruka.“*
 „Já děti nevzdělávám, ale pomáhám dělat prostor pro pedagogickou činnost. Chodím s nimi na záchod, pomáhám dětem vysmrkat... vše, co je potřeba, aby měla učitelka prostor pro vzdělávání.“
 „Je pro mě obohacující učit se nové básničky, učím je potom i děti.“
- Učitelka *„Chůva se zapojí, když cítí, že je to zrovna potřeba.“*
 „Pomáhá mi korigovat děti.“
 „Zajistí bezpečnost tam, kde já být nemůžu.“

5.3 Co všechno umím

Tabulka 3: Významové kategorie č. 3

3. Kategorie „Co všechno umím“		
SUBKATEGORIE	KÓD	PŘÍKLAD SUBKATEGORIE
Kde chci být	Nabídka, potřeba práce.	<i>„V MŠ jsem pracovala jako vedoucí stravování a paní ředitelka mi nabídla místo chůvy, vůbec jsem neváhala.“</i> <i>„Nejdříve jsem hledala na internetu, potom mi kamarádka říkala, že budou potřebovat chůvu.“</i>
Vím jak na to	Škola Kurz	<i>„Já jsem studovala VŠ teologickou, mám i pedagogické minimum.“</i> <i>„Absolvovala jsem kurz pro chůvy, ve školce jsem pracovat chtěla.“</i>

Kategorie s názvem „Co všechno umím“ popisuje dráhu, která vedla participantky – chůvy k jejich povolání v mateřské škole. V interview se chůvy zmiňovaly o tom, jak se k danému povolání dostaly, jaké mají k tomuto povolání vzdělání. Jako velkou motivaci pro tuto práci uváděly chůvy děti a práci s nimi. Zájem je bezpochyby velmi důležitý stejně jako

osobnostní kvality, charakterové vlastnosti, empatie, zodpovědnost, ale také právě láska k dětem a k práci s nimi.

5.3.1 Kde chci být

Chůvy v rozhovorech také popisovaly, jak se dostaly ke své práci chůvy. Jedna z nich nabídku práce dostala od paní ředitelky. A jak popsala, „*neváhala*“ a práci bez rozmýšlení přijala. Uvedla, že výhodou pro ni bylo, že v mateřské škole již pracovala. Věděla tak, co ji čeká. Dvě chůvy vyhledaly kurz „*chůva do zahájení povinné školní docházky*“. Ten jim po absolvování umožňuje práci s dvouletými dětmi v mateřských školách.

Dvě učitelky zmínily výhody v tom, když s nimi ve třídě pracuje chůva, která má náhled na práci v mateřské škole, protože už s dětmi pracovala. Výhodu viděly v tom, že chůva, která pracuje jako učitelka v důchodu, ví, co děti potřebují, nemusí se tuhle práci učit. Uvedly také, že pokud je jako chůva přijata učitelka, je velkou výhodou to, že ví, co práce chůvy obnáší a také to, že má předpoklady pro práci s dětmi. Učitelky zmiňovaly v rozhovorech, jak je důležitá osobnost chůvy a její vztah k dětem.

Chůva *„V MŠ jsem pracovala jako vedoucí stravování a paní ředitelka mi nabídla místo chůvy, vůbec jsem neváhala.“*

5.3.2 Jak na to

Subkategorii „*vím jak na to*“ jsem vytvořila na základě kódů, kdy chůvy popisovaly jaké vzdělání je potřebné k práci chůvy v mateřské škole. Jedna z chův vystudovala vysokou školu teologickou a také zde absolvovala pedagogické minimum. Ostatní chůvy, se kterými jsem realizovala rozhovor, se zúčastnily kurzu „*Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky*“. Chůvy popisovaly motivaci k práci s dětmi, vyhledávání kurzu a jedna z chův popsala i průběh kurzu. Pozitivně zhodnotila přístup agentury, která kurz realizovala. V jednom z rozhovorů zmínila chůva také možnost ředitelů a ředitelk mateřských škol zajistit chůvu pro dvouleté děti pomocí šablon, které vytvořilo Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy.

Chůva *„Já mám státnice z pedagogiky, stačí mi to pro práci chůvy.“*
„Dodělala jsem si speciální kurz pořádaný Ministerstvem školství, trval asi půl roku.“

5.4 Závěr výzkumu

Praktická část bakalářské práce se zabývala výzkumem zaměřeným na spolupráci učitele a chůvy při vzdělávání dětí od dvou let. Záměrem bylo získat odpovědi na danou výzkumnou otázku, která zní: „Jak vnímá učitel mateřské školy podporu chůvy při výchově a vzdělávání dvouletých dětí?“ Na téma navazovaly dílčí výzkumné otázky. Cílem výzkumu bylo: „Popsat, jak vnímá učitel mateřské školy podporu chůvy při výchově a vzdělávání dvouletých dětí.“ Na výzkumný cíl navazovaly dílčí výzkumné cíle.

K objasnění cílů byla využita metoda polostrukturovaného interview s doslovným přepisem a následně metoda otevřeného kódování. Pro data, která vyplývají z výzkumu, byly vytvořeny tabulky, které jsou rozděleny do kategorií, pro lepší přehlednost i do subkategorií a kódů.

Z rozhovorů vyplynulo, že učitelé vnímají podporu chůvy v pomoci s péčí a výchovou dětí od dvou let v mateřské škole. Zodpovězena byla výzkumná otázka, nejobsáhleji v kategorii „pracujeme spolu“. Chůva, která s učitelem ve třídě pracuje, je podle učitelek podmínkou pro kvalitní psychosociální podmínky nejmenších dětí. Pro některé děti je odloučení od matky po dobu pobytu v mateřské škole náročné a je potřeba jim věnovat dostatek času a individuální péči, kterou potřebují. Z rozhovorů také vyplynulo, že učitelka, která by byla ve třídě část dne sama, bez druhé kolegyně, nemůže zajistit tyto nároky a všem dětem se věnovat v dostatečné míře. V odpovědích se shodovaly učitelky i chůvy. Vyjadřovaly také potřeby dětí, které souvisí s jejich hygienou. Chůvy i učitelky popsaly, že většina dětí, které nastoupí do mateřské školy ve dvou letech, nezvládá samostatnost na záchodech, při stolování, neumí se oblékat, často si nepoznají své oblečení, neumí používat kapesník, nebo alespoň s řadou činností potřebují dopomáhat (vše je ale individuální a každé dítě zvládá něco jiného). Učitelky popisovaly práci chůvy také při jmenovaných činnostech, které se nejvíce týkají péče o děti. „Péče“ byla často zmiňována jak v rozhovorech s učitelkami tak i s chůvami. Učitelky věnovaly v rozhovorech pozornost oblasti vzdělávání, kdy také chůvu potřebují. Ne však k tomu, aby chůva děti vzdělávala, ale aby zajistila prostor pro tuto činnost právě v podobě péče o děti dvouleté, někdy i starší. Pokud učitelka realizuje vzdělávací činnost s dětmi, chůva jí může být nápomocna v péči o děti, které to potřebují.

Ve výzkumu učitelky také popisují podporu chůvy z pohledu doplňujících činností ke vzdělávání. Chůvy se dětem věnují v průběhu her a motivačních činností. Využívají například toho, co se již děti naučily. Jde o aktivity poznávání zvířat, barev a podobně. I zde

může být chůva učitelů nápomocna při průběžném hodnocení dětí v průběhu roku. Zajímavá byla myšlenka jedné z chův, kdy popisuje, že se sama ráda „vzdělává třeba básničkou“, kterou potom může sama děti učit.

Výzkumná otázka týkající se pozice chůvy v mateřské škole je objasněna v subkategorii „Jsme na stejné lodi“ a „mluvíme spolu“. Chůvy mluví o práci s učitelkou jako vzájemně se doplňující. V interview chůvy a učitelky popisují každá svou práci s dětmi, ale i vstřícnost jedna k druhé, vzájemnou souhru a komunikaci. Je však jasné, že tady hraje významnou roli i osobnost každé z nich a také potřebné zaujetí pro práci s dětmi.

Ráda bych také zmínila myšlenku jedné z učitelek: „*Já si třeba představím, že jsem právě tím dítětem, které chodí do školky. Co se mu asi honí hlavou...? Může to být: kdo se mnou půjde na záchod, když maminka semnou nebude? Kdo mi pomůže se vysmrkat? Nebo kdo mi pomůže najít moje papučky?*“ Myslím, že to velmi dobře vystihuje to, co chtěla participantka sdělit, a tím je myšlenka, že chůva se v mateřské škole určitě nikdy nudit nebude. Spíše právě naopak.

5.4.1 Limity výzkumu

Limitem výzkumu je pohled některých učitelek, které nesouhlasí se zařazováním dětí od dvou let do mateřských škol. Určité dovednosti dětí mohou být podceňovány a tím může být ovlivněn názor učitele na otázku, zda děti nástup do mateřských škol zvládnou. Ovlivněn by tak byl i názor, zda děti dvouleté do mateřských škol patří, a následně tedy, jestli je potřeba pracovní pozice chůvy v mateřské škole.

5.4.2 Doporučení pro praxi

V závěru bakalářské práce bych ráda uvedla doporučení pro praxi. Ve výzkumu realizovaném prostřednictvím interview s chůvami a učitelkami mateřských škol mluvily participantky učitelky i chůvy o pracovní době chůvy, která je časově omezena pouze na dopoledne. Je tedy vhodné zamyslet se nad podporou učitelek i v odpoledních hodinách, kdy děti také potřebují velkou pomoc při sebeobsluze, oblékání, stolování, hygieně a také po stránce psychosociální. Všechny tyto potřeby uváděly v rozhovorech učitelky i chůvy, a je tedy více než zřejmé, že v mateřské škole by chůva měla pracovat na celý úvazek.

Dále bych také doporučila zamyslet se nad otázkou vzdělání chův. Nároky na vzdělávání učitelů se v posledních letech staly také diskutovaným tématem. I když to není právně stanoveno, je žádoucí, aby si učitelé neustále zvyšovali kvalifikaci, jak je zmíněno

i v teoretické části práce. Zamýšlím se tedy nad otázkou, zda je dostačující pro povolání chůvy „pouze“ kurz „Chůva do zahájení povinné předškolní docházky“.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala pozicí chůvy a mírou její podpory učitelům v mateřských školách při vzdělávání dětí od dvou let.

Teoretická část popsala povolání chůvy a učitele. Obsahovala kapitoly zaměřené na oblasti vývoje dětí od dvou let, jejich potřeby v mateřské škole a také jejich vzdělávání a výchovu. Avšak vzhledem k tomu, že chůva v mateřských školách je v České republice spíše novinkou, není literatury k tomuto tématu příliš mnoho. Teoretická část tedy vycházela převážně z potřeby dané touto tematikou a dětmi, se kterými chůva a učitel v mateřské škole pracují.

Výchova, vzdělávání a péče o děti od dvou let se v České republice stávají diskutovanými otázkami. Je poměrně velký zájem rodičů o umístění dětí dvouletých do mateřských škol. Velký důraz je kladen na kvalitu vzdělávání u dětí nejmenších, a tak je potřeba zamyslet se nad kvalitním obsazením personálu v mateřských školách.

V praktické části bakalářské práce jsem se věnovala výzkumu, který byl zaměřen na spolupráci učitele a chůvy při vzdělávání dětí dvouletých. Zabývala jsem se tedy problematikou personálního obsazení v mateřské škole při vzdělávání těchto dětí. Pomocí interview s chůvami i učitelkami jsem se snažila zodpovědět výzkumné otázky. Cíle, které byly výzkumem stanoveny, jsem uvedla v kapitole 5.4 „závěry výzkumu“.

Podle realizovaných rozhovorů i podle mého názoru si myslím, že práce chůvy v mateřské škole má velký význam nejen pro učitelky, ale hlavně také pro děti samotné. Děti jsou zvyklé na to, že je jim doma věnována opravdu velká pozornost a je jen těžké si představit, co se odehrává v jejich myšlenkách, když najednou zůstávají velkou část dne bez rodičů v mateřských školách. Je potřeba, aby na ně měla učitelka co nejvíce času, mohla se jim věnovat tak, jak děti potřebují. Pokud s učitelkou bude pracovat ve třídě chůva, bude možná větší individuální péče pro děti, které to potřebují.

Jelikož pracuji v mateřské škole jako učitelka, jsem velmi ráda, že jsem měla možnost pomocí rozhovorů poznat názory učitelek a chův. Díky teoretické části bakalářské práce jsem se více zaměřila na literaturu, která se týká dvouletých dětí. Více jsem se tak zamyslela nad tím, co děti potřebují a jak bych já mohla pomoci.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Berk, L., E., & Meyers, A., B. (2016). *Infants, children and adolescents*. Boston: Pearson.
- Burkovičová, R., & Kropáčková, J. (2014) Profesionální činnost učitelek mateřských škol ve světle současných českých výzkumů. *Pedagogická orientace*, 24(4), 562–582.
- Grůzová, L., & Syslová, Z. (2015). *Dvouleté dítě v předškolním vzdělávání*. Brno: Masarykova univerzita.
- Gavora, P. (2000). *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Edice pedagogické literatury.
- Hendl J. (2016). *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál.
- Kolláriková, Z., & Pupala, B. (Eds.). (2001). *Předškolní a primární pedagogika*. Praha: Portál.
- Koťátková, S. (2008). *Dítě a mateřská škola*. Praha: GradaPublishing, a. s.
- Kropáčková, J., & Splavcová, H. (2017). *Dvouleté děti v předškolním vzdělávání*. Praha: Dr. Josef Raabe.
- Majerčíková, J., & Rebendová, A. (2016). *Mateřská škola ve světě univerzity*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati Zlín.
- Mareš, J. (2013). *Pedagogická psychologie*. Praha: Portál.
- Matějček, Z. (2013). *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Praha: Portál.
- McCartney, K. (2007). Current Research on Child Care Effects. In: R. E. Tremblay, M. Boivin, R. Dev. Peters, & J. Bennett, *Encyclopedia on Early Childhood Development* (p. 121–123). Cambridge: Harvard University. Dostupné z: <http://www.child-encyclopedia.com/child-care-early-childhood-education-and-care/according-experts/current-research-child-care-effects>
- Olšáková, K. (2020). *Informační materiál ke vzdělávání dětí od 2 do 3 let v mateřské škole*. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/52421/>
- Opravilová, E. (2016). *Předškolní pedagogika*. Praha: GradaPublishing, a.s.
- Pitáková, M. (2014). *Praktická příručka pro chůvy*. Praha: GradaPublishing, a.s.
- Průcha, J. (2005). *Moderní pedagogika*. Praha: Portál.
- Průcha, J. (2015). *Srovnávací pedagogika*. Praha: Portál.

- Průcha, J. et al. (2016). *Předškolní dítě a svět vzdělávání*. Praha: WoltersKluwer ČR, a.s.
- Průcha, Walterová & Mareš, (2001). *Pedagogický slovník*. Praha: Portál.
- Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. (2018). [online]. Praha: Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/45303?highlightWords=rvp+2018>
- Splavcová, H., & Kropáčková, J. (2016). *Vzdělávání dětí od dvou let v MŠ*. Praha: Portál.
- Svobodová, E. et al. (2010). *Vzdělávání v mateřské škole*. Praha: Portál.
- Syslová, Z., & Najvarová, V. (2012) Předškolní vzdělávání v České republice pohledem pedagogického výzkumu. *Pedagogická orientace*, 22(4), 490-515.
- Syslová, Z., Borkovcová, I., & Průcha, J. (2014). *Péče a vzdělávání dětí v raném věku: komparace české a zahraniční situace*. Praha: WoltersKluwer ČR, a. s.
- Šmelová, E., & Nelešovská, A. (2009). *Učitel mateřské školy v reflexi současných proměn*. Univerzita Palackého v Olomouci.
- Švaříček, R., & Šed'ová, L., et al. (2007). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál.
- Vágnerová, M. (2012). *Vývojová psychologie*. Praha: Karolinum.
- Wiegerová et al., (2015) *Profesionalizace učitele mateřské školy z pohledu reformy kurikula*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati Zlín.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

- ECEC Výchova, vzdělávání a péče o děti do tří let (Early Childhood Education and Care)
- MŠMT Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy
- RVP PV Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Pyramida potřeb dle A. Maslowa	18
Obrázek 2 Kompetence učitele (převzato Grůzová & Syslová, 2015)	22

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Významové kategorie č. 1	32
Tabulka 2: Významové kategorie č. 2	34
Tabulka 3: Významové kategorie č. 3	36

SEZNAM PŘÍLOH

P I: Přepis rozhovoru s chůvou

PŘÍLOHA P I: PŘEPIS ROZHOVORU S CHŮVOU

T: Ráda bych Vám na začátku rozhovoru ujistila, že celý rozhovor bude anonymní a využít pouze pro potřebu mé bakalářské práce. Na úvod bych se jen ráda zeptala, jak dlouho pracujete s dětmi?

I: 3 roky. A k chůvě sem si dodělala speciální kurz pořádaný ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy „Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky“, který trval asi půl roku. Potřeba byla i 80ti hodinová praxe k tomu, který si musela sama zaplatit. Probíhal ve Zlíně a praxe proběhla taky ve Zlíně v Loukách, kde docházejí také dvouleté děti.

T: Jak dlouho je to, co jste si kurz udělala?

I: 3 roky. Kurzů bylo asi dva nebo tři v roce. Zúčastnilo se asi 25 budoucích chův.

T: Myslíte si, že mají chůvy uplatnění, všechny, které se kurzu zúčastnilo?

I: Myslím si, že ne, protože školky na to nemají peníze a dnes je vlastně všechno o penězích. Chůvy se přece mohou zaplatit ze šablon MŠMT. No ano pokud si vyřídí šablony. Chůva většinou pracuje na 4 hodiny denně trvá to většinou jenom na to dopoledne, což je krátká doba. **Souhlasím, to je pravda...** protože děti bývají ve školce až do odpoledne. Problém je i v tom, že která ženská Vám půjde pracovat na 4 hodiny denně, většinou když už chce tak spíš na celý úvazek. U těch chův je to takové... Je pravdou, že dopoledne jsou ve školce dvě učitelky a více personálu plus ještě právě chůva, pokud tam už pracuje. Ale odpoledne už učitelka vstává sama a s velkým počtem dětí. Tam by to mělo být minimálně na těch 6 hodin ale maximálně také i na celý úvazek, protože pokud ty dvouleté děti tam jsou, tak potřebují celou dobu – učitelky se střídají ranní odpolední když to odpoledne s nimi vstáváte tak je to opravdu náročné, jestli jich tam má 4, 5 tak to jde těžko... **Ano je to pravda... také si myslím, že bude potřeba ještě domyslet.** Zákony jsou nahozené ale nedomyšlené, něco se vymyslí ale není to „dotáhlé“ do konce.

T: A jak jste se vlastně dostala k povolání chůvy, kdy jste dostala nějaký „první nápad“

I: První nápad práce s dětmi, sama jsem matkou, mám dvě dospělé dcery a jsem i babičkou. Mám čtyřletého vnuka a práce s dětmi mne vždycky bavila a naplňovala

tak jsem prostě hledala, protože jsem po nemoci měla a tak jsem zvažovala co bych mohla dělat a prostě jsem si zaplatila kurz a nastoupila do práce jako chůva.

T: Kde se dá vyhledat kurz, kde by hledal ten, kdo by chtěl pracovat s dětmi?

I: Já jsem si hledala na internetu, školky jsem si obvolala, prostě obcházela jsem si školky, tím že jsem si nějakou, nebo nějakou ... tuto práci chtěla tak jsem ještě i psala, i maily do školek a zkoušela. **Takový ten první impuls byl od roku 2016, kdy se o chůvách v MŠ začalo více mluvit ...** ano ano to mě tak první, protože od mojí mladší dcery má soukromou školku její kamarádka a jsme se nějak domlouvaly, že tam bych mohla pracovat tak to byl asi tedy ten první impuls. Ale tam to nakonec nedopadlo, protože neměly tolik dětí tak jsem se tam nedostala a klaplo to až tady v naší školce, ale asi to tak mělo být, jsem ráda tady.

T: Můžete popsat, co všechno taková chůva ve školce dělá?

I: Je to ta práce s těmi nejmenšími dětmi, pomáhání při oblékání, při krmení, při hygieně při jídle, prostě ta práce s těmito nejmenšími dětmi, no aby ty děti byli spokojené, aby byli v klidu a v pohodě. Také abychom jim nějakým způsobem i nahradily tu maminku... **chápu, co myslíte.** Jsou tady ty děti opravdu malinké, jsou strašně fixované na maminky. Je to tady o tom tulení, hraní si, chování a tady toto.... Paní učitelka absolutně nemá čas to sama stihnout. Určitě ne na všechny ty děti, které to potřebují. Pokud jich tam má 5 nebo 7 tak to prostě nejde, navíc paní učitelka má děti taky vzdělávat, samozřejmě když je potřeba tak kdo má „ruce, nohy“ ten se zapojí i na tom záchodě nebo jinde. Nerozdělujeme jestli ona nebo já, která jsme byly první tak zajistí děti. Nakonec i vlastně všichni kdo ve školce pracují, ale když ona děti něco učí tak já zase ostatním pomáhám, třeba na tom záchodě. No a tady to funguje „všichni za jednoho a jeden za všechny“. V žádném případě to není tak, že by někdo řekl „tohle není moje práce“. Jsme úžasný tým. Myslím si, že i rodiče jsou spokojeni.

T: Zapojujete se i do vzdělávací činnosti, spolu s paní učitelkou?

I: Určitě jí s tím pomáhám, dopomáhám, připravuju i chystám i vzdělávací nabídku nějaké podněty a nápady... ano, ano, paní učitelka je ráda když mě něco napadne. Nejvíce ale stejně pomáhám v práci s dětmi – převlékáním, krmením, mazlení... prostě paní učitelka toho má hodně když je tu na to sama. Ty děti jsou opravdu hodně

malinké. Je to vidět i ráno když přijdu až na půl osmé a ty děti už tu jsou a někdy jich kupa přijde i najednou. **No musí to být náročné. Říká Vám paní učitelka co máte dělat?** Určitě ano, ale dnes už nemusí, to bylo spíš ze začátku, když jsem nastoupila, teď vím, však už tu nějakou dobu pracuju. Jinak vše spolu probíráme, co budeme dělat, ale spíš jako mezi řečí. Každý den je specifický, odvíjí se od toho, co děti, jestli přicházejí i všechny menší nebo převážně větší. Vše se odvíjí od dětí. ... **Dobře děkuju.**

T: Je ještě něco co byste chtěla sdělit co by třeba mohlo pomoci ostatním?

I: Ano, určitě ten pracovní úvazek, aby byl celý. Jak jsme se bavily poloviční úvazek je strašně krátký. Paní učitelka potřebuje pomoc nejen s uložením dětí, ale pomoc i při vstávání s dětmi odpoledne. Opravdu si myslím, že poloviční úvazek je hodně krátký. Tady u nás je třeba 16 dětí ale, pokud je dětí více tak by se nenudily i dvě ty chůvy a určitě by měly co dělat. I když si každá vezme jen jedno dítě a co ty další když třeba mají paní učitelky zrovna řízenou činnost – tak jako kdo ty ostatní, co ty ostatní děti... může zrovna někdo potřebovat přebalit, nebo když se polítý je potřeba děti převléknout. **Takže ani vy se určitě „nenudíte“.** Ze začátku roku určitě ne, to je opravdu náročné a postupně se to lepší ale opravdu nenudím... Pokud ty dvouleté děti budou ve školkách tak určitě jsem za to, aby měly i chůvu, ty děti si to určitě zaslouží. I když... měly by být doma s maminkou. Dnešní doba jde kupředu, já to plně chápu rodiče potřebují i někde bydlet, potřebují i něco na oblečení, jíst... bohužel peníze jsou taky důležité. **Ano možná někoho donutí i finanční situace.** Přesně... že někteří prostě musí do té práce. **Pocit'ujete i nějakou úlevu, při zvýšení peněz na mateřské, je například menší zájem rodičů?** Ne... je to individuální a každá rodina je jiná, nemyslím si že by bylo míň dětí do školek, ba naopak že maminky chtějí také i do té práce. Maminky si málo uvědomují, že děti je potřebují, že od ní se hodně naučí... my nemůžeme dávat to co maminka. Je to složitá doba, každá matka by si měla uvědomit už když si děti pořizuje... Někdy si uvědomují, až když děti jsou ve školce.

T: Ráda bych se ještě vrátila k tomu kurzu „Chůva pro děti do zahájení školní docházky“ byla jste spokojená?

I: Ano pracovali tam ženské na svém místě.... **S ohledem na to, že v dnešní době je žádoucí, aby si učitelky mateřské školy dodělaly vzdělání je kurz pro chůvy dostačující pro tuto práci?** Je to... zase člověk od člověka, nevím, jak bych to vysvětlila, ale myslím si, že praxe dá daleko více než škola. Záleží ale i na tom jaký je člověk, některý je „dělaný“ pro tuto práci. Důležitá je osobnost, vztah k dětem.

Za rozhovor i za Váš čas Vám velmi pěkně děkuji.